

ЗАВІТ З АВРААМОМ

Біблійні тексти для дослідження:

Бут. 15–19:29; Римл. 4:3, 4, 9, 11, 22;
9:9; Гал. 4:21–31; Амоса 4:11.

Пам'ятний вірш:

«А Аврам відізвався: "Господи, Господи, – що даси Ти мені, коли я бездітний ходжу, а керівник мого господарства – він Елі-Езер із Дамаску"» (Бут. 15:2).

У Бут. 15 ми наближаємося до вирішального моменту, коли Бог офіційно скріплює Свій завіт з Авраамом. Завіт з Авраамом – це другий завіт (*berit*) після завіту з Ноем.

Подібно до завіту з Ноем, завіт з Авраамом охоплює й інші народи, оскільки, зрештою, завіт з Авраамом є частиною вічного завіту, запропонованого всьому людству (див. Бут. 17:7; Євр. 13:20).

Укладання завіту в житті Авраама сповнене страху і сміху. Аврам боїться (див. Бут. 15:1), так само як Сарра (18:15) і Агар (21:17). Сміються Аврам (17:17), Сарра (18:12), а Ізмаїл навіть висміює (21:9). Наведені розділи співзвучні з людською чутливістю і теплотою. Авраам прагне спасти нечестивих содомлян; він піклується про Сарру, Агар і Лота, а також гостинний до трьох чужинців (18:2–6).

Саме в цьому контексті ім'я «Аврам», що вказує на благородство і добропорядність, буде змінено на «Авраам», що означає «батько безлічі народів» (17:5). Отже, досліджувані далі розділи свідчатимуть про універсальність природи завіту Бога з Авраамом.

ВІРА АВРААМА

Прочитайте Бут. 15:1–21 і Римл. 4:3, 4, 9, 22. Як Аврам показує, що означає жити вірою? У чому сенс жертвоприношення, яке Бог наказав здійснити Авраму?

Перша відповідь Бога на занепокоєння Аврама про спадкоємця (вірші 1–4) полягає в тому, що в нього буде син з його нутра (вірш 4). Ту ж мову використовує пророк Натан щодо насіння майбутнього месіанського царя (див. 2 Сам. 7:12). Бог запевнив Аврама в цьому, «і ввірував Аврам Господеві» (вірш 6), адже розумів, що виконання Божої обітниці залежало не від його власної праведності, а від Божої (вірш 6, пор. з Римл. 4:5, 6).

Такий погляд незвичайний, особливо в тій культурі. У релігії стародавніх єгиптян, наприклад, вирок виносили на основі підрахунку людських діл праведності, зіставляючи з праведністю богині Маат, що уособлювала божественну праведність. Отож потрібно було заслужити «спасіння».

Потім Бог влаштовує церемонію жертвоприношення, яку повинен звершити Аврам. По суті, жертва вказує на смерть Христа за наші гріхи. Люди спасаються благодаттю, даром Божої праведності, які символізують ці жертви. Однак ця конкретна церемонія несе особливі вісті для Аврама. Напад хижих птахів на жертовних тварин (вірші 9–11) означає, що нащадки Аврама страждатимуть від рабства «чотири сотні літ» (вірш 13) або чотири покоління; потім у четвертому поколінні нащадки Аврама «повернуться сюди» (вірш 16).

Остання сцена церемонії жертвоприношення драматична: «Появилась мов димуюча піч, та смолокип огняний перейшов поміж тими кусками жертви» (вірш 17). Це неймовірне чудо свідчить про Божу готовність виконати Свою обітницю завіту дати землю нащадкам Аврама (вірш 18).

Межі Обітованої землі «від річки Єгипту аж до річки великої, до річки Єфрата» (вірш 18) нагадують нам про межі Еденського саду (пор. з Бут. 2:13, 14). Отже, у цьому пророцтві йдеться не лише про вихід і батьківщину для Ізраїлю. На далекому обрії пророцтва, у захопленні нащадками Авраама країни Ханаан

вимальовується ідея про остаточне спасіння народу Божого, який повернеться до Еденського саду.

Як ми можемо навчитися зосереджувати свою увагу на Христі та Його праведності як на нашій єдиній надії на спасіння? Що відбувається, якщо ми починаємо підраховувати свої добрі діла?

Понеділок, 9 травня

СУМНІВИ АВРААМА

Прочитайте Бут. 16:1–16. Яке має значення рішення Аврама ввійти до Агар, навіть попри дану йому Богом обітницю? Як дві жінки, Агар і Сара, уособлюють два погляди на віру (Гал. 4:21–31)?

Коли Аврам засумнівався (див. Бут. 15:2), Бог недвозначно запевнив його, що в нього буде син. Та досі, через роки, у Аврама немає сина. Навіть після останнього яскравого Божого пророцтва Аврам, здається, утратив свою віру: він більше не вірить, що в нього буде можливість мати сина від Сарі. Сара, відчуваючи, що надії немає, виявляє ініціативу й переконує чоловіка вдатися до звичайної практики того часу на стародавньому Близькому Сході: узяти сурогатну матір. Для цієї мети призначена Агар, служниця Сарі. Така стратегія виявилася дієвою. Як не дивно, ця людська стратегія видавалася більш ефективною, ніж віра в Божі обітниці.

Уривок, що описує стосунки Сарі й Аврама, перегукується з історією про Адама та Єву в Еденському саду. Ці два епізоди мають низку спільних мотивів (Сара, як і Єва, активна; Аврам, подібно до Адама, пасивний) і мають спільні дієслова та фрази («послухався Аврам голосу Сарі», «взяла», «дала»). Зазначена паралель між двома цими історіями передбачає несхвалення Богом такого способу дій.

Апостол Павло посилається на історію патріарха, щоб підкреслити свою думку щодо зіставлення діл і благодаті (див. Гал. 4:23–26). В обох розповідях результат той самий: негайна вигода, пов'язана з людськими ділами, не узгодженими з волею Бога, призводить до майбутніх неприємностей. Зверніть увагу на те, що Бог нібито відсутній протягом усіх цих дій. Сара говорить про Бога, але ніколи не говорить з Ним; і Бог не говорить

із жодним з них. Така відсутність Бога дивна, особливо після активної присутності Бога в попередньому розділі.

Потім Бог з'являється Аґарі, але лише після того, як вона залишила дім Аврама. Ця несподівана поява підтверджує факт Божої присутності, попри людські зусилля діяти без Нього. Згадка про «Ангола Господнього» (Бут. 16:7) – це титул, який часто ототожнюється з Господом, Ягве (див. Бут. 18:1, 13, 22). Цього разу саме Бог виявляє ініціативу й оголошує Аґарі, що вона народить сина, Ізмаїла, ім'я якого означає «Бог чує» (16:11). За іронією долі, історія, котра закінчилася ідеєю слухання (*шамá*), перегукується зі слуханням на початку тієї історії, коли Аврам «послухався» (*шамá*) голосу Сарі (вірш 2).

Чому ми легко виявляємо такий самий брак віри, який виявив Аврам?

Вівторок, 10 травня

ОЗНАКА ЗАВІТУ З АВРААМОМ

**Прочитайте Бут. 17:1–19 і Римл. 4:11. У чому духовне і про-
роче значення обряду обрізання?** _____

Невіра Аврама, про яку свідчить попередня історія (див. Бут. 16), порушила взаємини Аврама з Богом. Упродовж усього цього часу Він мовчав. Тепер, уперше за минулий період, Господь знову звертається до патріарха. Бог відновлює зв'язок з Аврамом і повертає його до того моменту, коли Він уклав з ним завіт (15:18).

Цікаво, що цей завіт, засвідчений обрізанням, описаний за допомогою термінів, що вказують на перше пророцтво про Месію (пор. Бут. 17:7 з 3:15). Паралель між цими двома текстами передбачає, що дана Авраму Божа обітниця стосується не тільки фізичного народження людей; вона містить духовну обітницю спасіння для всіх народів Землі. Обітниця «вічного заповіту» (17:7) стосується діяльності месіанського насіння, жертви Христа. Ця жертва гарантує вічне життя всім, хто претендує на неї вірою і тим, з чим пов'язана віра (пор. з Римл. 6:23 і Тита 1:2).

Цікаво, що обітниця вічного майбутнього міститься в зміні імен Аврама і Сарі. Імена «Аврам» і «Сара» стосуються їхнього нинішнього статусу: «Аврам» означає «піднесений

батько», а Сара – «принцеса/пані» (принцеса Авраама). Зміна їхніх імен на «Авраам» і «Сарра» вказувала на майбутнє: «Авраам» означає «батько багатьох» (народів), а Сарра – «принцеса / пані» (для всіх). Паралельно із цим, але не без деякої іронії, ім'я «Ісак» («він посміється») – це нагадування про сміх Авраама (перший сміх, зазначений у Писанні, див. Бут. 17:17); це сміх скептичний або, можливо, сміх від подиву.

У будь-якому разі, хоч Авраам і вірив в те, що Господь однозначно пообіцяв йому, проте досі боровся із сумнівом, аби з вірою й довірою дожити до виконання цієї обітниці.

Як ми можемо навчитися безперервно вірити, навіть якщо часом боремося із сумнівами, як це робив Авраам? Чому для нас важливо не здаватися, незважаючи на періоди сумнівів?

Середа, 11 травня

СИН ОБІТНИЦІ

В останній сцені обрізання брав участь кожен: не тільки Ізмаїл, але й усі чоловіки в домі Авраама були обрізані (див. Бут. 17:23–27). Слово *коль* («всі») повторюється чотири рази (вірші 23, 27). Саме на цьому всеосяжному тлі Бог являється Авраамові, щоб підтвердити обітницю про сина Ісаака.

Прочитайте Бут. 18:1–15 і Римл. 9:9. Які уроки гостинності ми можемо почерпнути з того, як Авраам приймав своїх гостей? Як ви поясните Божу відповідь на гостинність Авраама?

Спочатку Авраам не знав, ким були ці подорожні (див. Євр. 13:2). «Він сидів при вході в намет під час денної спеки» (Бут. 18:1), а оскільки відвідувачі в пустелі рідко бувають, він, імовірно, дуже хотів зустрітися з ними. Авраам побіг до мужів (вірш 2), хоч йому було 99 років. Він назвав одного із цих мандрівників *Адонай*, «Господи» (вірш 3), титул, який часто використовують щодо Бога (Бут. 20:4; Вих. 15:17). Патріарх дбав про них, готуючи їжу (Бут. 18:6, 7). Він стояв поруч із гостями, уважний до їхніх потреб і готовий служити їм (вірш 8).

Поведінка Авраама щодо незнайомих стане у віках прикладом гостинності (див. Євр. 13:2). Фактично побожне ставлення Авраама відображає філософію гостинності. Прояв

поваги та турботи до подорожніх – це не просто жест ввічливості. Біблія наголошує: цей релігійний обов'язок, який Бог сприймає як виконаний особисто щодо Нього (пор. з Матв. 25:35–40). У цій історії Бог більше ототожнюється з голодним і нужденним чужинцем, ніж із великодушною людиною, що приймає мандрівників.

З іншого боку, Божественне входження в людську сферу означає Його милість і любов до людей. Така поява Бога передбачає Христа, Котрий залишив Свій небесний дім, «прийняв образ раба... і з вигляду був як людина», щоб досягти людства (див. Филп. 2:7, 8). Поява тут Бога – доказ безсумнівності Його обітниці (див. Бут. 18:10). Він бачить Сару, що ховається «у наметі», і знає її найпотаємніші думки (вірш 12). Господь знає, що вона розсміялася, і слово «сміятися» – Його останнє слово. Попри її скептицизм, Він виконає Своє слово.

Детальніше зупиніться на ідеї, що «Бог більше ототожнюється з голодним і нужденним чужинцем, ніж з великодушною людиною, що приймає мандрівників». Чому нам важливо пам'ятати про цю концепцію?

Четвер, 12 травня

ЛОТ У СОДОМІ

Прочитайте Бут. 18:16–19:29. Як пророче служіння Авраама впливає на його відповідальність за долю Лота?

Щойно Аврааму знову була підтверджена Божа обітниця про сина. Однак замість того, щоб насолоджуватися доброю вісткою, він залучає Бога до палкої дискусії щодо долі Лота в Содомі. Авраам – не тільки пророк, якому Бог відкриває Свою волю; він також пророк, що заступається за нечестивих. Єврейський вислів «стояв перед Господнім лицем» (Бут. 18:22) – це ідіома, що означає молитву.

Фактично Авраам «торгується» з Богом, аби врятувати Содом, де проживає його племінник. Патріарх зменшує імовірну кількість: від 50 праведників до 10, і Бог врятував би народ Содому, якби лише 10 содомлян були праведними.

Читаючи історію про те, що сталося, коли два ангели прийшли до Лота, щоб попередити його про прийдешнє покарання (див. Бут. 19:1–10), ми бачимо, наскільки грішними й злими стали содомляни. Це справді були нечестиві люди, як і багато навколишніх народів, що стало однією з головних причин, чому згодом вони були вигнані зі своєї землі (див. Бут. 15:16).

«Аж ось настала для Содому остання ніч. Уже нависли хмари відплати, кидаючи свою тінь на приречене місто. Проте люди не помічали цього. Вони продовжували мріяти про багатство й насолоди тоді, коли ангели-губителі вже наближалися до Содому. Цей останній день нічим не відрізнявся від попередніх. Вечірні сутінки згущалися над прекрасним, упевненим у своїй безпеці містом. Неперевершений за своєю красою краєвид купався в променях призахідного сонця. Вечірня прохолода спонукала мешканців міста залишити свої оселі, і натовпи шукачів задоволень блукали в пошуках розваг» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 157, 158).

Урешті-решт Бог урятував лише Лота, його дружину і двох його дочок (див. Бут. 19:15), майже половину мінімуму, що складається з 10. Зяті, які не сприйняли серйозно попередження Лота, залишилися в місті (вірш 14).

Потім прекрасні міста рівнини були зруйновані. Єврейське дієслово *хаф'ах*, «повалити», використане в цьому уривку кілька разів (вірші 21, 25, 29), і характеризує руйнування нечестивих міст (див. П. Зак. 29:23; Амоса 4:11). Ідея полягає в тому, що країну «повернули в зворотному напрямку». Подібно до того як потоп «повернув у зворотному напрямку» початкове творіння (Бут. 6:7), руйнування Содому стало «поверненням у зворотному напрямку» Еденського саду (Бут. 13:10). У руйнуванні Содому нам також дане провіщення руйнування в кінці часу (див. Юди 7).

П'ятниця, 13 травня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділ «Закон і Завіти» (С. 370–373).

Терпеливе й наполегливе благання Авраама, звернене до Бога за народ Содому (див. Бут. 18:22–33), повинно спону-

кати нас молитися за нечестивих, навіть якщо вони, на нашу думку, перебувають у безнадійному гріховному стані. Окрім того, уважна відповідь Бога на наполегливість Авраама і Його готовність прощати навіть заради «десяти» праведників – це «революційна» концепція, як зазначив Герхард Хазел: «Надзвичайно революційним чином старе колективне мислення, яке підводило невинного члена спільноти під покарання, переміщене в щось нове: наявність останку праведних людей могла мати функцію збереження всіх... Заради справедливості [*цедака*] останку Ягве простив би нечестивому місту. Це поняття широко розкрито в пророчому висловлюванні Раба Ягве, що звершує спасіння “для багатьох”» (Gerhard F. Hasel. *The Remnant: The History and Theology of the Remnant Idea From Genesis to Isaiah*, 3rd edition (Berrien Springs, MI: Andrews University Press.1980). Pp. 150, 151).

«Навколо нас душі, що прямують до загибелі, – такої ж безнадійної та жадливої, яка спіткала Содом. Кожний день є для когось останнім днем випробування. Щогодини хтось відходить у вічність, де вже ніколи не почує про Божу милість. Де ж той голос перестороги, який би благав беззаконника рятуватися від жадливої загибелі? Де руки, які були б простягнуті до грішника, аби врятувати його від смерті? Де ті, котрі б у покорі та з непохитною вірою благали Бога про нього? Дух, виявлений Авраамом, – дух Христа. Сам Божий Син є великим Заступником за грішника. Той, Хто заплатив за викуплення людської душі, добре знає її ціну» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 140).

Запитання для роздумів:

1. Веселка й обрізання названі «знаком завіту». Які загальні риси, а також відмінності між цими двома завітами?
2. Хоч Авраам був покликаний Богом і часто згадується в Новому Завіті як приклад того, що означає жити вірою, він часом вагався. Які позитивні уроки й життєві застереження ми повинні почерпнути з його прикладу?
3. Деякі люди виступають проти ідеї, що Бог покарає тих, хто заблукав, заявляючи, що така дія суперечила б Його любові. Чим ми можемо аргументувати, що Божя любов містить не лише милість і благодать, а й справедливість і відплату?

МОЛИТВА ВЧИТЕЛЯ

Ендрю Мак-Чесні

Шкільна подруга сказала Селіні, що їй слід поклонитися Ісусові. «Тобі просто необхідно піти до церкви, бо коли Ісус повернеться, Він забере лише Свій народ», – пояснила дівчинка. Вона також розповіла, що в селі є лише дві церкви – Церква адвентистів сьомого дня та церква іншої конфесії. Селіна обрала церкву іншої конфесії, її привабила велика гарна будівля.

Через деякий час один з родичів, хлопчик її віку, запросив Селіну до адвентистської церкви. Друзі Селіни відмовляли її: «Не ходи туди. Раптом тобі там сподобається і ти більше не повернешся?» «Чому ви вирішили, що я залишу свою улюблену церкву і вас?» – відповіла Селіна.

Суботнього ранку вона прийшла до церкви. Їй сподобалося все: прославлення, проповідь, молитва пастора, але особливе враження на неї справила дружелюбність членів церкви. Було таке відчуття, що на неї тут давно чекали. Дізнавшись, що пастор проводить серію євангельських зустрічей, вона не роздумуючи вирішила відвідати їх. Селіна зі здивуванням слухала, як пастор розповідав про звіра із сьомого розділу книги Даниїла та про події перед Другим приходом Ісуса. Зустрічі закінчилися, і Селіна зрозуміла, що її місце в цій церкві. Через короткий час вона прийняла хрещення та приєдналася до Церкви адвентистів сьомого дня.

Селіна Нкває стала шкільною вчителькою. Найбільше вона хотіла працювати в адвентистській школі і не лише викладати дітям різні предмети, а й відкривати любов Ісуса. У їхній країні не було адвентистських шкіл, тому вона працювала в державних школах упродовж 34 років. Вийшовши на пенсію, Селіна ревно молилася, щоб свідчити про Бога своєму народу. Вона організувала низку євангельських заходів, завдяки яким кілька людей уклало завіт з Богом. Однак мрія викладати в адвентистській школі все ще жила в її серці.

Якось чоловік Селіни побачив оголошення в газеті про те, що потрібні вчителі в нову адвентистську школу «Східні ворота» в місті Францистауні (Південна Африка), побудовану на приношення тринадцятої суботи в 2015 році. Селіна надіслала резюме, і була прийнята на роботу вчителем початкової школи. Бог відповів на її молитви. «Щодня ми збираємося усім педагогічним колективом і молимося, аби Бог допоміг дітям побачити Його характер у нас, а нам – явити Його характер дітям», – розповідає Селіна.

Ця історія ілюструє дві мети Стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом». Мета № 4: «Посилити діяльність установ Церкви адвентистів сьомого дня щодо підтримки свободи, цілісного здоров'я й надії людей через Ісуса та відновлення в них образу Божого» та мета № 6: «Збільшити показники зростання Церкви, збереження та повернення віруючих, а також участі в церковному житті дітей, підлітків і молоді».